

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2014/63373-13

Arkivkode: 008

Dato: 05.12.2014

Høringsuttalelse - Forslag til forskrift om adopsjon av barn fra utlandet

Vi viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets brev av 21. oktober 2014 hvor forslag til forskrift om adopsjon av barn fra utlandet sendes på høring.

Til informasjon er høringsnotatet forelagt samtlige regioner i Bufetat for uttalelse om utvalgte problemstillinger. Bufdir avgir med dette høringssvar på vegne av hele etaten.

Bufdir har følgende kommentarer til forslaget:

Generelle kommentarer

I høringsnotatet foreslås at det i forskrift gis nærmere regler om hvilke krav som skal stilles til adoptivsøkere for at de skal kunne godkjennes for adopsjon fra utlandet. Det foreslås videre at det skal stilles særlige krav til enslige søkere og at adopsjonsforberedende kurs skal gjøres obligatorisk.

Bufdir er positiv til forslaget om at sentrale krav til søkerens egnethet og vilkår for å gi forhåndssamtykke til adopsjon fra utlandet fastsettes i forskrift. Forankring i forskrift vil gjøre reglene mer forutsigbare og tilgjengelige for søkerne enn dagens ordning, hvor krav og vilkår kun fremgår av retningslinjer i rundskriv. Av samme grunn foreslår Bufdir at enkelte av kommentarene i forskriftsutkastet gitt som merknader til forskriftsteksten, tas inn i selve forskriftsteksten. Se nærmere under kommentarer til den enkelte forskriftsbestemmelse.

Bufdir foreslår at det utarbeides retningslinjer hvor innholdet i vilkårene og kravene presiseres nærmere. Bufdir foreslår derfor at rundskriv Q-0972 - Rundskriv om utenlandsadopsjon med retningslinjer for undersøkelse og godkjenning av adoptivhjem, enten revideres eller erstattes av et nytt rundskriv. Bufdir vil vurdere å utarbeide en faglig veileder for vurdering av nåværende og fremtidig omsorgsevne/mulighet for søkere med fysiske sykdommer, psykiske lidelser og/eller nedsatt funksjonsevne.

Forslagets § 2 Forhåndssamtykke til adopsjon av barn fra utlandet

Forhåndssamtykke

Det foreslås i høringsnotatet å forskriftsfeste at det skal fremgå av forhåndssamtykket om søkeren kan adoptere ett barn eller et søskenpar, hvilket land det kan adopteres fra og hvilken alder barnet eller barna kan ha (aldersramme).

Buudir er enig i dette forslaget. Buudir foreslår i tillegg å forskriftsfeste at det ved adopsjon av et konkret barn skal fremgå av forhåndssamtykke hvilket barn forhåndssamtykket gjelder. Dette vil tydeliggjøre at et slikt forhåndssamtykke kun gjelder adopsjon av ett bestemt barn.

Det fremgår av merknadene til forskriftsutkastets § 6 at tildelinger eller søknader om konkrete barn som ikke er i samsvar med forhåndssamtykket krever særskilt godkjenning av Faglig utvalg. Buudir foreslår at denne regelen flyttes fra merknadene til § 6 til forskriftsteksten i § 2 for å gjøre regelen lettere tilgjengelig.

Adopsjonsforberedende kurs

I høringsnotatet foreslås at deltakelse på adopsjonsforberedende kurs gjøres obligatorisk, med unntak for søkere som har adoptert tidligere dersom landet det søkes å adoptere fra ikke krever slikt kurs. Det bes om at høringsinstansene spesielt uttaler seg om tidspunktet for gjennomføringen av adopsjonsforberedende kurs.

Mange samarbeidsland krever kurs og de fleste søkere ønsker å delta på kurs i dag, både når det kreves og ellers på frivillig grunnlag. Buudir stiller derfor spørsmål ved om det er behov for å gjøre kurset obligatorisk.

Videre har man begrenset kunnskap om hvilken effekt kurset har. Det er ikke gjort noen sosialøkonomisk vurdering av nytten av kursene, eller systematisk evaluering av kursene. Etter Buudirs syn bør det foretas en grundig og systematisk gjennomgang av det faglige grunnlaget og nytten av kurset før det eventuelt innføres som et vilkår for adopsjon.

Buudir er enig i at kurset uansett ikke bør være obligatorisk for søkere som har adoptert tidligere, med mindre landet de ønsker å adoptere fra krever deltakelse på slikt kurs. Buudir foreslår at Bufetat i tillegg gis en skjønnsmessig adgang til å gjøre unntak fra kravet om deltakelse på kurs ved søknad om adopsjon av kjent barn. Unntak fra kravet om kurs bør inntas i forskrift.

Buudir anbefaler at adopsjonsforberedende kurs uansett bør gjennomføres så tidlig i adopsjonsprosessen som mulig slik at det blir en naturlig innledning til en eventuell senere utredning av adopsjonssøkere og at gruppen som deltar er på samme stadium i adopsjonsprosessen.

Buudir mener adopsjonsmyndighetene bør ha ansvaret for kursene. I den grad det skulle åpnes opp for at også andre kan tilby kurs, anser Buudir det som viktig at disse kursene godkjennes av Bufetat. Slik godkjenning vil best mulig sikre et innholdsmessig likeverdig tilbud til alle søkere.

Forslagets § 4 Krav til adopsjonssøkeren

I høringsnotatet foreslås å forskriftsfeste at det skal foretas en helhetsvurdering av søkerne. Videre foreslås å forskriftsfeste de forholdene det skal legges vekt på i helhetsvurderingen av søkerne, uten at disse er uttømmende.

Buudir slutter seg til forslagene i høringsnotatet, men har noen merknader til språklig innhold og plassering.

Buudir mener det fremgår av overskriften i § 4 at bestemmelsen omhandler «alminnelig krav til adopsjonssøker». Etter vårt syn vil dette tydeliggjøre at kravene i § 4 gjelder alle søkere, også enslige søkere og søkere som ønsker å adoptere eldre barn og søsken som det stilles særlige krav til jf. forskriftsutkastets § 6.

Buudir foreslår videre at pkt. 4 a «Søkernes personlige forutsetninger.....» endres til «søkerens personlige egenskaper...»

Særlig om vurderingen av alder

I høringsnotatet foreslås at det ikke stilles noen eksplisitt øvre aldersgrense i forskriften, men at aldersforskjellen mellom søker og barnet vanligvis ikke bør være mer enn 45 år.

Buudir forstår forskriftsutkastet slik at det er søkers alder på søknadstidspunktet som skal legges til grunn, og at denne skal vurderes i forhold til den laveste alderen i aldersrammen det søkes på. Forslaget innebærer som eksempel at en som søker om adopsjon av barn i alderen tre til fem år vanligvis ikke bør være eldre enn 48 år på søknadstidspunktet.

Når det gjelder vurderingen knyttet til alder, er Buudir enig i at søkernes alder skal inngå i en helhetlig vurdering av søkernes evne til å ivareta omsorgen for barnet i et 15-20 års perspektiv. Enhver adopsjon skal være til barnets beste, og ambisjonen må være at adoptivbarn skal bli tildelt adoptivforeldre som ha de beste forutsetninger for å kunne håndtere krevende omsorgsoppgaver på en måte som ivaretar barnet i hele oppvekstperioden.

Særlig om vurderingen av helse

Det foreslås i høringsnotatet at det i barnets beste-vurderingen blant annet skal legges vekt på om søker har god fysisk og psykisk helse.

Etter Buudirs vurdering faller vurderingen av hvilken betydning fysisk sykdom, psykiske lidelser eller funksjonsnedsettelse hos søkere vil ha for dennes evne og mulighet til å gi god omsorg for et adoptivbarn i et 15-20 års perspektiv, inn under bestemmelsens pkt. c «*forutsetninger for å takle omsorgsoppgaver i tilstrekkelig tid fremover*». Buudir foreslår derfor at pkt. b tas ut av bestemmelsen.

Særlig om søkere som behandles for barnløshet

Under § 4 pkt. a foreslås det i merknadene til bestemmelsen at «alle søkere må være trygge på sin motivasjon for å adoptere. Dersom søkerne behandles for barnløshet, skal deres motivasjon for å adoptere undersøkes nærmere».

Buudir slutter seg til disse vurderingene. At søkerne har et veloverveid ønske om å adoptere og at barnet som eventuelt adopteres er genuint ønsket inn i familien, er vesentlig for at adopsjonen skal bli til barnets beste. Er søkerne under fertilitetsbehandling blir det derfor av vesentlig betydning at søkernes motivasjon for å adopteres blir grundig vurdert.

Forslagets § 5 Hvem kan søke om å adoptere

Særlig om samboere

I høringsnotatet foreslås at de som er gift eller lever sammen i et stabilt og ekteskapslignende forhold og enslige som har et stabilt og godt nettverk, kan søke om å adoptere. Det skal gjøres en konkret vurdering av samlivets stabilitet. Som hovedregel må søkerne ha bodd sammen i to år. Det foreslås at samboeravtale ikke bør innføres som et krav, men være et av flere momenter i vurderingen av samlivets stabilitet.

Bufdir er enig i at krav til stabilt og ekteskapslignende forhold nedfelles i forskrift og at samboeravtale ikke bør innføres som et krav.

Bufdir foreslår at bestemmelsen som omhandler personkrets flyttes og innlemmes i § 2 i forskriften, slik at systematikken i forskriften i større grad blir i samsvar med systematikken i adopsjonsloven. Det foreslås videre at ordlyden endres slik at «De som er gift eller lever sammen...» erstattes med «De som er gift eller bor sammen.....» slik at ordlyden blir sammenfallende med ordlyden i adopsjonsloven § 5a som definerer begrepet «samboer».

Det fremgår av foreslåtte merknader til bestemmelsen at hovedregelen i nåværende retningslinjer om at ekteskap/samboerskap minimum bør ha vart i to år for at forholdet mellom adoptivsøkerne kan sies å være stabilt, videreføres for både ektefeller og samboere.

Bufdir slutter seg til forslaget om at det i utgangspunktet oppstilles en minstetid for hvor lenge et ekteskap eller samboerskap skal ha bestått for at det skal kunne vurderes som tilstrekkelig stabilt.

Særlig om enslige søkere

I høringsnotatet foreslås et krav om at enslig søker må ha et «stabilt og godt nettverk».

Bufdir mener at et stabilt og godt nettverk er en viktig støtte hvis man skal adoptere alene. Ved å fremheve nettverk som et særlig vilkår er det imidlertid fare for at nettverket alene blir tillagt for stor vekt, og for at enslige søkere som har andre viktige ressurser enn et stabilt og godt nettverk blir utelukket fra å kunne adoptere. Kravet om stabilt og godt nettverk er også vanskelig å dokumentere, og nøkkelpersoner i nettverket kan forsvinne. Bufetats mulighet for å kreve en nærmere utredning av nettverket bør derfor fremgå av forskrift eller retningslinjer.

Bufdir foreslår at dagens restriktive praksis som fremgår av rundskriv Q-0972 videreføres for enslige søkere. Selv om mange enslige søkere kan tilby et barn en trygg og stabil familiesituasjon, må den som søker adopsjon alene ha kapasitet til å håndtere et barn som krever noe ekstra uten å ha en annen omsorgsperson å dele ansvaret med og som kan gi støtte og avlastning.

Forslagets § 6 Krav til søkere når eldre barn og søsken adopteres

I høringsnotatet foreslås at det ved forhåndssamtykke til adopsjon av barn fra tre inntil fylte fem år og søskenpar under fem år stilles krav om at søkerne må være egnet til et slikt omsorgsansvar.

Bufdir er enig i at det bør stilles spesielle krav til søkere som ønsker å adoptere barn fra tre til inntil fylte fem år og søskenpar, slik gjeldende retningslinjer og praksis er i dag. Søkerne må i begge tilfeller ha tilstrekkelig ressurser til å håndtere det ekstra ansvaret det innebærer å påta seg en slik omsorgsoppgave.

Det er Bufdirs syn at adopsjon av søskenpar i de fleste tilfeller vil være en langt større og mer krevende omsorgsoppgave enn adopsjon av ett eldre barn. Veiledning for den nærmere vurderingen av om søkerne har tilstrekkelige ressurser til å adoptere henholdsvis et eldre barn eller et søskenpar bør etter Bufdirs syn, fremgå av retningslinjer.

Spesielle krav til søkere når eldre barn og søsken adopteres bør stå som § 5, da den fastsetter krav i tillegg til de krav som fremgår av § 4.

§ 7 Søknad om forhåndssamtykke og dokumentasjonskrav

Bufdir bemerker at kravet om at dokumentasjonen ikke må være eldre enn 6 måneder i dag kun gjelder for egenerklæring om helse, legeerklæring og uttømmende politiattest.

Krav om å legge frem kursbevis når søknaden sendes Bufetat forutsetter at det blir bestemt at adopsjonsforberedende kurs gjennomføres før utredningen påbegynnes.

§ 8 Opplysningsplikt om endringer og nye forhold

I høringsnotatet foreslås å forskriftsfeste søkerens plikt til å informere Bufetat om endringer i livssituasjon og familieliv.

Bufdir støtter at søkers opplysningsplikt fastsettes i forskrift som foreslått. Kravet vil tydeliggjøre plikten til å melde fra om endrede/nye forhold i familien.

Økonomiske og administrative konsekvenser

I høringsnotatet legges det til grunn at forslaget om innføring av obligatoriske adopsjonsforberedende kurs uten egenandel til alle førstegangssøkere ikke vil medføre merutgifter av betydning.

Siden de fleste førstegangssøkere deltar på adopsjonsforberedende kurs, er det usikkert i hvilken grad obligatoriske adopsjonsforberedende kurs vil medføre merkostnader for Bufetat. Bufdir forutsetter imidlertid at etaten sikres tilstrekkelige ressurser til at det nødvendige antall kurs kan avholdes hvert år. Forslaget vil ellers kunne føre til køer for å delta på kurs, og dermed lengre adopsjonsprosesser for søkere. Det bør gis særskilt bevilging til gjennomføring av kursene.

Med hilsen

Mari Trommald
direktør

Wenche Mobråten
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Kopi til:
Regionene i Bufetat

